

2017-11-02

Till
Trafikverket
781 89 Borlänge

Yttrande över Trafikverkets flygutredning 2019–2023 TRV 2016/96125

Norrbottens Kommuner är inte formellt utsedd som remissinstans men har valt att avge följande yttrande eftersom förbundet omfattar samtliga fjorton kommuner i länet.

Dialog har förts med Region Norrbotten och kommunala flygplatser.

Ärendebeskrivning

Trafikverket har regeringens uppdrag att avhjälpa brister i tillgängligheten genom att vid behov ingå avtal med trafikföretag för flygtrafik som inte upprätthålls i annan regi eller där det saknas förutsättningar för kommersiell drift. Trafikverket har utrett behov av flygtrafik inför att nuvarande flygavtal upphör i oktober 2019. Om behov kvarstår ska allmän trafikplikt införas och vid behov trafiken upphandlas. Inför kommande period oktober 2019 – oktober 2023 ska TRV besluta om trafikplikt och avtala om trafik där behov finns.

Utredningen är på remiss fram till den 30 november. I början av 2018 fattar Trafikverket beslut om kommande allmän trafikplikt. Efter beslut om trafikplikt påbörjas upphandling av trafiken. I de fall någon operatör anmäler att de tänker flyga kommersiellt på någon linje enligt den allmänna trafikplikten, det vill säga utan ersättning, avbryts upphandlingen.

Yttrande

Norrbottens Kommuner menar med bestämdhet att flygtrafiken till icke statliga flygplatser i norra Norrland är helt beroende av upphandlad flygtrafik för tillgänglighet och näringslivets konkurrenskraft. Norrbottens geografiska förutsättningar och avstånden till viktiga marknader utanför länet ställer höga krav på goda flygförbindelser där Stockholm/Arlanda utgör ett strategiskt nav för samtliga flygplatser även de statliga. För inlandet som saknar alternativa transportmöjligheter med rimliga restider är flyget direkt avgörande för näringslivet, som exempelvis besöksnäringen, gruvnäringen och biltestnäringen.

För Norrbottens del är sträckorna Arvidsjaur – Arlanda, Gällivare – Arlanda och Pajala – Luleå berörda av flygutredningen. Trafikverket föreslår i sin utredning att bland annat dessa linjer ska omfattas av Trafikverkets beslut om allmän trafikplikt från och med oktober 2019. Vi politiker instämmer i Trafikverkets bedömning att en allmän trafikplikt är nödvändig för att säkra den grundläggande tillgängligheten avseende linjerna som berör Norrbotten. De aktuella orterna är perifert belägna och alternativa resmönster som är rimliga saknas ofta. Flygtrafikens fortlevnad är av avgörande betydelse för de orter med omnejd som utredningen omfattar, i synnerhet för näringslivets behov av rimliga transporter till destinationer i landet men även av en internationell tillgänglighet. Pajala har hög tillgänglighetsförbättring genom flyget. Pajalas resande har stigit rejält under det senaste året (statistiskt mest i Sverige i % det första kvartalet detta år) och har ännu mer potential att öka i samband med återstart av gruvverksamhet och en växande besöksnäring.

I behovsanalysen bör tillgängligheten till/från Arlanda från Norrbottens samtliga fjorton kommuner säkerställas. Det är alldeles för begränsat synsätt när hänsyn enbart tas till flygplatsorten, exempelvis nämns inte Arjeplog och Sorsele kommuner som också tillhör Arvidsjaur's upptagningsområde. Arvidsjaur och Gällivare flygplatser har det största antalet resande där större delen utgörs av tjänsteresor vilket är av stor betydelse för olika företag. Samtidigt gör det begränsade platserna att utbudet av billiga biljetter för privatresande- och besöksnäringsegmentet blir bristfälligt. För Gällivares del riskerar det föreslagna trafikutbudet att resultera till att inte tillräckligt stödja behoven utifrån stora investeringar som nu genomförs på grund av samhällsomvandlingen samt inom gruv- och besöksnäringen. Förslaget som det nu föreligger når inte upp till de av riksdagen tagna politiska mål eftersom anslagsramarna skall hållas.

För Östra Norrbotten är den mest effektivaste tillgänghetslösningen via Kemi/Torneå flygplats. Trafikverket bör därför söka samarbete med sina finska motsvarigheter för att skapa möjlighet till direktflyg Kemi/Torneå-Stockholm för att förbättra Östra Norrbottens och finska Lapplands kommunikationer med Stockholm. Rapporten hänvisar till Flygbilen som går mellan Luleå Airport och Haparanda. Försöket är bra men dess två avgångar per dygn ersätter inte de möjligheter som flygtrafik från Kemi-Torneå skulle ge. Avståndet till Kemi/Torneå flygplats är 29 km och till Luleå Airport är det 130 km. Det starka samhällsintresset för samverkan mellan länderna i Norden gör att samarbetet mellan Trafikverken måste lyftas och därför bör flygutredningen göras i samarbetet med grannländerna för gemensamma nyttor i gränsregioner.

Trafikverket har i flygutredningen behandlat en hel del av den kritik som framkommit från flygplatserna i Norr- och Västerbotten. Norrbottens Kommuner stödjer helt flygplatsernas synpunkter som är särskilt viktiga att beakta inför kommande upphandling av flygtrafik. De senaste åren har Arvidsjaur och Gällivare flygplatser med kommersiell trafik drabbats speciellt hårt av stora problem med förseningar, dålig regularitet, bagageproblem, etc vilket lett till minskat passagerarantal. Flyglinjerna har allmän trafikplikt och operatören har att förhålla sig till samma kravbild som vid upphandlad trafik.

Trafikverket säger sig dock sakna befogenheter att vidta åtgärder när operatören inte uppfyller villkoren i trafikplikten vilket är mycket märkligt. Anledningen menar Trafikverket är att operatören flyger på kommersiella villkor och att det då inte finns något bindande avtal. Norrbottens Kommuner delar flygplatsernas uppfattning att trafikplikten i sig är ett avtal, men om det nu är som Trafikverket säger så anser vi att ett avtal bör skrivas, oavsett om trafiken upphandlas eller anmäls som kommersiell, för att säkerställa att trafikplikten följs.

Flygplatserna har ansett uppföljningsprocessen vara under all kritik och framförallt menar flygplatserna att Trafikverket utan efterkontroll tagit alla uppgifter från operatören som sanning. Operatören har också helt kunnat utelämnat vissa uppgifter, som till exempel genomsnittlig biljettintäkt utan vidare påföljder. På eget initiativ har därför flygplatserna i Norr- och Västerbotten själva följt upp och fört statistik över flygtrafiken. Statistik som överlämnats till Trafikverket och som uppvisat skillnader från operatörens egna statistik. Därför anser vi politiker, att det nu är mycket positivt att Trafikverket ställer krav på olika förändringar vid upphandlingen. Det är viktigt med fast slingning där mellanlandning pekas ut på förhand och är fastställd i förfrågningsunderlaget. Vidare att produktionsplanen tas fram i samverkan med respektive flygplats och/eller region. Risker är annars att ingen hänsyn tas till regionens faktiska behov utan snarare operatörens önskemål.

En avgörande fråga för ökat resande är restiden till/från Arvidsjaur och till/från Gällivare från Arlanda. Restiderna på sträckorna är idag för långa och måste kortas för att öka attraktiviteten och därigenom resandet på linjen. Restiden i trafikplikten på Gällivare flygplats måste kortas till högst 130–140 minuter. Skall linjen trafikeras med en propeller maskin måste det ske utan mellanlandningar för att garantera kortare restider. Restid för Arvidsjaur flygplats i trafikplikten ska aldrig överskrida två timmar. För att räkna flygtiden skall blocktid gälla och inget annat. Norrbottens Kommuner understryker att kravet på restid måste bevakas noga och säkerställas innan avtal tecknas.

Sammantaget vill Norrbottens Kommuner understryka de icke statliga flygplatsernas begäran att inför den kommande upphandlingen, måste ett fördjupat samarbete mellan flygplatserna och Trafikverket ordentligt förbättras. Det måste till en utvecklad modell för samverkan som omfattar såväl inför upphandling som förbättrad uppföljning.

Norrbottens Kommuners uppfattning är att staten ska ta ett ekonomiskt ansvar och skapa förutsättningar för de transportpolitiska målen avseende grundläggande tillgänglighet i alla delar av landet genom upphandlad flygtrafik med god kvalitet. Ytterst handlar god tillgänglighet om samhällsutveckling och överlevnad för våra kommuner så människor kan leva, bo och arbeta samt att näringslivet kan verka och utvecklas.

För Norrbottens Kommuner

Britta Flinkfeldt
Ordförande

